

Jelenkor.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések 's előléptetések; irányzók: német színházi botrány 's ahhoz még egy kis advány, gr. Széchenyi Istvántól; a magyar gazd. egyesület szőlőművelési szakosztálya gyűlésének határozati; nemzeti színház; nyilvános közönet; természetud. társulati jutalomkérdések; pesti vizgyógy- és edzőintézet; pesti műegyesületi közgyűlés; öngazdálk. Hontból; Vasasmegegyei közgyűlés (Törvényhatósági körlevelek iránt intézkedések; idegenkedése Vasasmegegyének az illyrisztustól); Ugoesamegyei közgyűlés; Turóc vármegyei közgyűlés (hatósági körlevelek ügyében határozat). Ausztria (dunasabályozás); kereskedési szerződés Éjszakamerikával, a lombard-velencei vasutársaság kedvező állapotba fétetik 'sa'!); Spanyolország (szigorú büntető ítélet Barcelona ellen; 's a'!) Anglia (a' közbátorság szomorú helyzete Irlandban). Franciaország (a' követkramai ülések trónbeszéddel fognak megnyitani). Törökország (a' francia politika Szerbiára nézve változott; Libanon számára egy drúz 's egy maronita főnök határozva). Külföldi elegyhír. Ertesítő. —

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fősége m. é. dec. 22-iki határozatában Földváry Farkas cs. kamarást és tordamegyei főispánt; Jósika Lajos bárót; Bornemisza János b. cs. kamarást, és Szabó Lajos kormányzó titkokot, erdélyi kormányzó tanácsosakká legk. kinevezni méltóztatott. —

Ő cs. 's ap. kir. fősége a' magyar kir. httan. egyházi ügyekben előadó-tanácsossá Pogány Bélát, a' kir. itélőtábla főpajtát, püspöki ezimmet; Szegedy Antalt, Vasmegegye aljegyzőjét, a' fiemei kormányzó tiszteletbeli fogalmazójává; Privitzer Alajos k. helytartótanácsos tanácsost nyugalmazni, és sz. István ap. kir. jel. rendje keresztyével díszesíteni; Könyves Rottenfels Sándor grófot, a' magyar kancellária tiszteletbeli titkokát, a' magyar kir. httan. tiszteletbeli tanácsosává; Károly Józsefet a' magyar kir. udv. kamra tiszteletbeli fogalmazóját ugyanazon hatóság tiszteletbeli titkokává; a' nagyszabonyi kamar. számvevő hivatalnál Lutsch Friderik számvevőségi tanácsnokot ugyanott számvevőségre kinevezni; továbbá Schedi Lajosnak, a' magyar királyi egyetemnél az aethetika tanítójának és királyi tanácsosnak évi díját az ifjuság-nevelés körül teljesített 50 éves díszes szolgálati méltánylatából személyére 300 pengő forinttal szaporítani; végre Schwanda János k. udv. kamarai urodalmi igazgatót több mint 40 évi szolgálata tekintetéből, valamint Sommer Ferenc zombori kamarai ideiglenes pénztári kezelőt eddigi fizetésé megtartásával, érdemlett nyugalomba helyezni legkegy. méltóztatott.

A' nmg magyar királyi udvari kamra a' bácsi kamarai urodalmakban ujan alapított doroszlói erdősztzté Bús Lajos eddigi erdősztzségi segédet alkalmazá; Denk Ágost bezdányi kamar. ker. erdősztz saját kérelme következtében Karavukovára helyezé át; a' bezdányi megürült kerületi erdősztzhivatalra Driesz Friderik, a' plavnaira pedig Ribiczey Ferdinánd erdősztz-felügyelői fizetéses gyakornokokat, valamint a' mocsolyási kamar. erdősztz-hivatalra Frölich Ágost agvári kamar. erdősztzségi irnokot lépteté elő. — Jokovics Mátyás kir. harminczadi mellék-utór [Paszualist] Gospichban, valamint Bolgovich Józ. kam. középponti levéltár-hiv. lajstromzó meghaláoztak.

Német színházi botrány, 's ahhoz még egy kis advány.

I.

Mióta Franklin anekdotája, mellyhez képest az agg Yankeet kis fiával mindig szidták, mindig lecazagták, akár vezette legyen a' vásáron vett szamarát, akár ült legyen maga, vagy fia, vagy végre mindkettő egyszerre rajta, mióta mondom Franklin ezen anekdotája mintegy vérembe ment át: azóta biz én nem igen törődöm, az emberek bármitszólnak is rólam, és bármikövetelnek is tőlem. „Tégy helyesen, és ne tartás senkitül.“ Mindenkinnek tetszeni nem lehet. — 'S ez, mit követek; miszerint — a' hosszú leveleket természetesen ide nem érve — nem igen ügyelek másnemű ciatokra, egyébiránt sem levén felette hajlandó minden kisbiróság előtt cselekedetim vagy omissioim fölött számot adni. Nincs azonban olly szilárd szabály, mellynek néha kivétele ne volna. És valaminthazánkra sulyosodtak (!) az idők, ugy sulyosodott ezen néha most rám, mert lehetlen, hogy most, miután ismét hirlapot is akarok használni, lehető legnagyobb alázattal — mi magától értődik — azon magas forum előtt meg ne jelenjek, melyt egy idő óta a' Pesti hirlap ujdonságok-írója, meg maga az érintett lap főszerkesztője képez e' hazában. 'S ugyanis min... első táborsemileg vagy in-

kább trombitásilag — mert azt fujja: vedere mo! — [Pesti hirl. 202 sz.] a' másik tartalék-seregileg [Pesti hirl. 204 sz.] — és ez valóban nem épen rosz manoeuvre — felelősségre vonnak, nem ugyan e' szavakkal, de directe és indirecte körülbelül ez értelemben: Miért nem eresztém körmeimet a' német színházi botrány ügyében is olly nyilvánosan ki — nyilvánosan, mondom, mert ki tudja, sub rosa mi minden nem történt — mint hosszacsán kibocsátám azokat, mikor Hunniának flatal reménye, melly sorban — köztünk maradjon a' szó — nem egy elég idős magnás is találkozott az alkalommal, megüdvözlé a' marczsi-lézt. — Rosz taticát mutatok ugyan, mikép ismét fellépésemkor megtámadó szerep helyett kezdetül a' védelmi rendszert választom, minthogy annyi erő van az agresszióban! mit mind háboru mind béke egyiránt mutat, mert sokszor felette kis szám mássza a' legnagyobb szám láttára meg a' falat, és veszi be a' várat; a' csendes átalakulás (!) szoharezos idején pedig néhány kevés beszél le, csak szája legyen jó és merészsége untig egész bármilyen nagy közönséget, 's azt lánczon tartván, képez, mint napontai a' példa, ifju óriást, az az: meghatározott szabab közvéleményt (!); mint mondom, felette fonak taticát választok, hogy kivált most, uj's véres vagy inkább „tentás“ háborukezdetkor megtámadásokkal épen nem vesződ-ven, ez alkalommal egész kis tehetségemet egyedül védelemben pontosítom össze. Ámde mégis így cselekszem, 's humilissime megjelenek a' kettős vállvetett magas forum előtt. Teszem ezt pedig, — hadd mondjam okaimat, minthogy ok nélkül kedvesoszszanásként nem igen szoktam tenni valamit — mert nemcsak azon gyöngéd modestián örülök mód nélkül, mellyhez képest, a' Pesti hirlap saját hivatását egy sorra állítja az angol Times hivatásával tágkeblülög, — 's bár hozna, ha mást nem, legalább annyi jövedelmet — de azon még inkább örvendek, hogy meg nem foghatólag az aristocratiai institutiók fentartásáról is hoz fel, bajtárs-lapjaitul t. i. a' Timestal kölesönözve, egy gyönyörű mondatot, mi annál kevesebbé megfogható, minthogy eddig elé legalább, én legalább: sem a' Pesti hirlapban sem szerkesztőjében nemcsak nagy, de legkisebb hajlamot sem tapasztaltam az aristocratiai institutiók bármily feltétel alatti fentartását illetőleg is, midőn bennük, t. i. lapjában és ő magában annál több lappangó, sőt néha egészen kitörő symptomát tapasztaltam, mellyhez képest — ha nem esalatkozom — az aristocratiai institutiókat rakásostul mint nemkülönb az aristocra- tiát gyökerestül és seregestül inkább ma pusztitná ki hazánk tág teréről, mint holnap, vagy plane holnap-után, minthogy Magyarország pillanatai ollyannyira drágák (!) ha t. i. volna annyi ereje, mint van tiszta szándoka, meg van férfui lelkiülete. E' bekanyarodás, melly szerint bizonyos feltételek alatt mégis kimélni akarja az érintett institutiókat, 's megenged azoknak, meg némi véletlen nemes-, báró-, gróf- és hercegeknek, maga is megérdemli tehát a' nagyobb udvariasságot, a' kivételez, és ekkép a' megjelenést. De ezen felül, jóllehet máz is elég ok volna — mert nincs is arról szó: ki milly elveket hord keblében, 's valljon aristocrat, democrat vagy republican-e valaki, 's in ultima analysi, például ezer évre előre hová gondolkozik; hanem az furog fen, hogy megcsontosult aristocratiai formák közt létezünk, vagy nem bánom, azok közé sülyedtünk, honnan egyedül két módon emelkedhetünk ki, t. i. vagy aristocratiai formákban és lép- cözeteken, meglehet, tán a' respUBLICAIG, mikor azonban a' nagy közönségnek mai felette kiesinosult (!) léte után itélve, alkalmasint sem mi, sem fiaink, sem unokáink élni többé nem fognak, vagy minden fékek és kötelekek teljes tágitása, sőt szétbontása, vagy más szavakkal: anarchia által, mitül mentsen isten — már, mondom, az is elég ok volna, legpontosabban jelenni meg olly forum előtt, melly jó indulóban vala csak ke- véssel ezelőtt, hogy majd majd a' comitè du salut public que szagát terjeszse, most azonban bajtársának a' nagy Timesnak hozzájárulása által egy olly forum szinét ölté magára, melly előtt nem sujtják az embert egyedül az- ért, mert az ember titulussal, 's tán egy adósságban 's nedvességben uszó kastélyban jött a' világra, és kezei fehérek és megmosvák, mi sok szerencsétlent vitt a' nyaktól alá, hanem melly forum, nagy generose és sans façon nem is törülvén „ki husz, harmincz nem zetségi historiai nevet“ hathatósan emeli

szavát: „hadd teljesítse mindenki, 's kivált a' magasb születésű, kötelességét, nehogy az egész valami többé ki nem bonyolítható chaosba keveredjék össze“; — is- méltelve mondom, jóllehet nem eléggé bókolhatni illy megjavult forumnak, azért az az előtti megjelenésre mégis egy sokkal fontosabb ok mozdít, az t. i. hogy mi- után én lépek lehető legnagyobb compunctioval ma az érintett forum elibe, magamat ott lehetőleg védelme- zendő és megmosandó — és ettül nem vonakodom — a' lovagiság törvényénél fogva, mellyet most annyiszor hallunk pengetni, viszont én is remélhetem, hogy majd a' Pesti hirlap szerkesztője és társai is meg fognak jelen- ni akkoron az én forumom előtt, ott magokat hasonló compunctioval védelmezendők és megmosandók, jólle- het arra sem a' „nemzet“ sem saját bitortlásom részirül hivatásom nincs, ha őket majd én leszek a' nagy felelet terhe alá idéző 's vonandó: olly felette kevés mélység- gel, olly igen silány körülményismerettel, annyi ön- mitással, mikép merték, mikép bátorkodtak, mint va- lami kimagyarázhatlan (?) hévtül szelvésként sodortat- va, hazánk legszentebb érdekeit olly könnyelműleg compromittálni, mikép ha nemzeti testünk beveszi, mi- előtt késő volna, azon legsürgetőbb táplálékot, melly nélkül nincs ránk nézve többé üdv, de sokáig már nem is élhetünk, mint például: hogy egy váll se létezzék e' honban ezentul, mellyet közteher valami mód ne tisz- telne, mert tisztelet a' munkás teherhordó méhnek, becsmörtlet a' herének; hogy szünjünk meg végkép mint kuruttyolók kigázolhatlan mocsárok közt felfuvalkod va oivilisatorul gagyogni, vagy mint lépre ragadt mada- rak a' szabadság legkeserűbb satyrjaként, fenekellen utak közt fuladozni 'sat; mikép ha, mondom, mind ez életbe lép, de csak fele is: isten tudja, nem bü- nük 's egészen ártatlanok, mert bizony mindent elkö- vettek — legyünk méltányosak — „hogy mozdulatlan esőkönnyösségre hajtsák azokat — 's megmaradjon a' status quo, mert még a' vesztéglés is jobb mint a' fel- forgatás — kik nélkül, bár lármázzanak bár ne, de egy tapodtat sem fognak mozdulni semmiben is, ha erőszak által nem, melly hasonlólóg anyagi erőt fejtend ki, és az által okvetlen leveretik, ugy hogy ha okkal győzés által nem, indiscret fenyegetés, terrorismus és effélék által bizony soha nem lép ki nyomorult honunk nemcsak aljas, de naprul napra aggasztóbb létébül. Ugyan de a' napi renden volt és még most is minduntalan előforduló előzvények után — mert hiszen fele pályáján elvégezte a' Pesti hirlap remek-művét már (!) — nem pergett é le önámítás nélkül legyen megfontolva — az okkalgyőzés- nek minden vagy legalább legjobb ideje eddigelé?

Azonban hagyjunk most ezekkel fel, mert hiszen most rajtam a' védelem sora, és azért minden további kikerülések helyett, mellyek, nem tagadhatom, igen elárulják, mennyire nyom lélekisméretem, és milly za- varban (embarras) érzem magam: plausibiliter mit fe- leljek és mentségemre mit hozzak elő, meg akarom el- végre kezdeni e' kettős vállatás áttellenében szerény vé- delmemet azon vádra, hogy t. i. miért nem villámoztam, dörögtem és ütöttem be 's ütöttem ki az érintett botrány után, 's miért nem kefélttem meg az illetőket egy kissé, hogy ugyan mit kereshettek oda fen az ütlegek magas sphaeráiban, hol a' kifuzetésben a' vista és au porteur néha sokkal pontosabbak szoktak lenni, mint bármily jószágu és jó társaságu csödben, meg aztán miért nem 's a' t. canto l' arme pietose e' l' capita no etc.*) de itt mint szegény választott polgár kezébül, ki mindennek fölibe állítja a' rendet meg az illedelmet, mert nélküle csak tanya van, meg csorda, vagy dissolut sardanapali ünneplet, de társaság nincs, e' nélkül pedig nem ala- kulhat nemzet, kiesik a' toll kezeimbül, 's busulva hall- gatok; volnék énekes, énekletem, bár füttyülnének tojjással vagy nélküle: „Sofrii tortura — — — pene or- rende — — la fral natura etc.**“) 'S itt a' baj, la fral natura — t. i. a' gyarló természet!! — mellyet respUBLICAI szó tán igen, de érzet és viselet annál kevesebbé szilárdít és aczéloz fel. Csevegni könnyű, cselekedni nehezebb.

Ámde elég a' praecambulum. 'S azért most a' dologra t. i. a' védelemre, melly, hála az ég, nyilván- nos, és ekkép ha teljes absolutiot tán nem is nyerek, legalább sajnálkozni fog bekövetkező sorsomon, 's ve- lem tán sympathiát érezni a' jószívű közönség.

*) Tasso la Gerusalemé liberata, eposzát így kezdi.

**) Beatrice di Tenda című operában előforduló dalbül.

Semmit nem irtam, sem nem mondtam nyilvánosan tehát legelőször azért, mert valóban, 's minden enyelgés nélkül legyen mondva, nemcsak mint választott polgár és több megye érdemtelen táblabírája, de legfőképp mint Magyarország hű polgára, 's nemzeti felemelkedés után őszintén sovárgó hazafi, oly mély bűba esett lelkem, hogy valóban egészen elállt szavam. 'S ugyanis kértem, ha illyesek esnek, 's jóllehet aránylag csak kicsiségek, de azért mégis minden egy kissé továbblátók előtt nemcsak symptomái egy felette kór állapotnak, de legkézzelfoghatóbb propylaeumi egy tökéletes szétbomlásra siető babeli zavarnak;—'s ha most és nálunk esnek illyesek, mikor és hol a' legszebb reggel viradhatna hazánkra, ha legalább a' jobb rész komolyul állná helyét, 's abból meggondolatlanul ki nem kalandozna, midőn csekély számunk, gyengeségünk és oly annyira egybebolondult létünkhez képest oly bizonyos mint kétszer kettő négy, hogy tán még egy darabi vonaglások után elmulhatlanul halálos hatalom tendi kérésselhetlen jégkezet ránk, ha iskolai negédűl hajtva, nyers viszketegtől felbőszítve, mi, kiket annyi előjogokkal, és ekkép oly szép hatáskörrel ajándékozott meg a' sors, csak egy pillanatra is tudnók felejtetni, mit vár tőlünk a' hon, és hogy bármily szentek legyenek is a' barátság és bajtársaság kötelekei különben, azért valamint mennyben az isten, úgy áll földön minden kötelesség-éber előtt legelső helyt a' haza, melynek érdeke, becsülete ha összeütközésbejő akár-mivel is, mindennek, bár a' legmelegebb barátságunk is háttérbe vonulnia kell;—'s ha illyesek esnek, 's most és nálunk esnek, 's tán még sürűbben történnének, kérdem: ugyan millyes volna azon hazafi zománcz, mely meg ne gyengülne, és illy esetek sürűbb ismétlése által elvégre egészen meg ne törnék? Valóban alig létezhetik illyes; miszerint tán jobb is volna, minden további fáradozás és szorgalommal felhagyva, az egészet a' pusztá vak véletlenek hagyni át, hadd menjen, míg mehet 's a' hogy akar.

Nem irtam, nem szóltam tehát, mert fájdalmas görcstől összevonva teljesen elállott szavam; azonban még is összeszedtem volna magam legalább később, most miután van újságom megint—vagy inkább én vagyok azé—'s alkalmasint mormolok legkisebb felhívás nélkül én is valamit, ha történetesen eszembe nem jut, hogy mikor én illusztrálám a' Marseillaisét, akkor még nem áldotta meg az ég a' magyar eget oly derék és hathatós két illem-oktatóval (Sittenprediger) mint a' Pesti hírlap újdonságok-írójában és magában a' Pesti hírlapi főszerkesztő urnak személyében van birni szerencsén. Minek ennél fogva a' gyengébb munka, így gondolám, ha az ugy is 's pedig kettős erővel alkalmasint feleslegesen túl végre lesz hajtva. 'S nincs-e igazam?

Harmadik okom pedig —miért nem lelek magamban oly nagy, ha szabad mondani, hivatást, a' német színházi botrány iránt nyilatkoznom, és ma sem lelek, 's hihetőleg soha sem is fogok lenni keblemben annyi hivatást érdekeiért küzdeni, mint a' mennyi kötelességérzettel hiszem magamat a' magyar színház átellenében lekötve lenni—harmadik okom, mondom, egyedül az, mert a' magyar színházat templomként tekintem, melyet a' nemzet nagy áldozattal emelt oda, nem ugyan 'oda' hol áll—mert ezt másoknak köszönhetjük—de legalább 'emelt', meg lehet, in ultima analysi lépten lépve tán a' levegőbe vagy inkább sárba, ámde a' nemzetnek mindig tulajdona marad az, 's mi több, egyike azon felette kevés műhelyeknek, melyekből szinte bármily kicsit is, nyelvére és ezzel oly szoros összefüggő nemzetiségére nézve még is egy kissé csinosultabbban és fényesültebben kellene kilépni az árva magyarnak. Már ugyan állnak-e ezen tekintetek a' pesti német színház mellett is? kérdem. Én azt hiszem, nem; 's ugyanis aljasodják ez például egészen el: és mi baj éri azért a' magyart, és egyáltalában mi baj a' civilizatiót, mely, ha nem fonák, bármily kicsi nép sajtósági csorbításához 's kifejtésének gátlásához sem nyújt segédkeztet soha; mi baj éri a' magyart, a' civilizatiót? kérdem. Bizony felette kevés, mert német színház, fogadok, van több mint száz. De ha magyar színházunk aljasodik, sülyed el, azon első —és ne adja isten, de igen könnyen meg lehet—azon utolsó, melyet újainkon felette könnyen elszámíthatunk, habár kilenczettel kevesb volna is a' szokottnál: ugyan akkor, ha meg nem is török, legalább nem csorbul-e e' tekintetben is a' magyarság, ezen még mindig oly sok oldalú és oly sok részletű ápolást megkívánó elem felette nagyot? És nem vesz-e az egész civilizált világ egy ujra születendő nemzet bármily parányi megrövidítése által szintegy?—Istenért

ne csaljuk magunkat, és csak ne hanyagoljuk el fenntartásunk és felemelkedésünk legmákszemnyibb száztuliatát is, melyhez magyar színházunkat nem számítunk valóban megbocsáthatlan tulbizottság és felfuvalkodás volna, minthogy annyi bajaink orvoslására nem létezik universalis panacea, de ahhoz százezer kis részletnek kell összejárulnia. Nem világlik-e csak azon kevésből is tökéletesen ki, milly csekély összefüggés van a' pesti két színház becsülete és hire közt, 's milly igen lehet minden következtetés nélkül az egyiknek sorsáról különösen aggódni, a' másinak mibenlétével pedig éppen nem törődni; vagy más szavakkal, és a' jelen kérdésre és általános körülményinkre alkalmazva, milly igen lehet legkisebb következtetés nélkül a' haza szent érdekeit erekye gyanánt hordani lelkünkön, a' nélkül hogy azért bizonyos viszketeget 's hivatást éreznénk magunkban a' politia dolgát is kezelni, 's minden cloaca undokságiba is boesátkozni egy uttal. Nemde ugy? Minek erkölcsi tanulsága az: hogy habár számtalan honfitársunk repül is örökre a' magasokban, azért még sem jutott mindenkinek ok és mód, és főképp elég égi malaszt, a' dolgokat mindig kellő magasságu szempontból is itélhetni meg. 'S ekkép nem venni észre a' különbséget, hogy míg a' Marseillaisenek dörgő megtapsolása valami kis takaros —gentil — politikai sans culotte és sans esprit demonstratio akart lenni, mikép a' magyar nemzetnek (!) hite, fénye emelkedjék — ha ha ha — addig a' német színházi füttty és üss minden eredyényivel együtt nem volt egyéb, mint közönséges csapszéki diadal, egyébiránt tán sokkal kárhóztatandóbb, mi egyenesen individualis felfogástul függ, mint a' magyar színházi franczoni (!) demonstratio; de azért minden esetre más categoriába esik.

Mind ezeknél azonban még sokkal erősebben parancsolá hallgatásomat egy negyedik ok, melytől — jóllehet igen nehezen esik erről szólanom, nehogy saját magamat dicsérni látszassam—leginkább reméllem az irgalomra — kivált ha ez pénzbe nem telik—olly könnyen indítható nagy közönség előtt tökéletes absolutiómat. És ez, méltóztassanak elhinni, valóban nem egyéb, mint a' jószívűség! Tudom ugyan, mikép most a' gyanúsítások idején igen könnyen vádoltatik az ember, hogy szíve rosz, vagy az egyedül egy darab hus, ha minden csirkehalálnál nem pityereg 's nagy lamentot nem intonál, meg szívbéli dolgokkal egyáltalában némellyek példája szerint aránytuli parádét nem csinál, mi egyébiránt nem egynek Lafontaine életből vett meséihez képest, mint naponta tapasztaljuk, felette jól succedál; tudom én mind ezt, 's tudom, hogy nem egy itél embertársa szívére illy igazságtalan és keményszívűleg. De én, bizony mondom, mi legalább engem illet, félreismertetem, és nem viseltetnek elég méltánylattal irántam, mert valóban —'s bár ne kellene ezt magamnak mondanom—sokkal jobb teremtvény vagyok, mint ellenzőim vagy inkább 'birám' azt a' világgal elhitetni akarnák. Nem nem, irigységet nem ismerem, 's másnak mulatságit szűkkeblűleg megrontani nem vagyok képes. Mikép lehettem volna ennél fogva oly superlativlag önző, oly felette udvariatlan 's oly kimondhatlan szűkkeblű, hogy a' Pesti hírlap szerkesztőjét, kinek oly gyönyörű alkalom jutott, de csak legátvulabbrul is akarhattam volna megrövidíteni lehető legjobb mulatság és időtöltésében, őt, kire nézve illy esetek valódi ternok, 's ki—előre volt látható—olly bizonyosan, mint „El Magyar, áll Buda még“ con amore és con piacere fogna magas hivatásának megfelelni, és a' magnás-kefélésben hűn eljárni. Nem, e' legkellemesb időtöltésében—minthogy, minden célzás nélkül legyen mondva, sok magyar erőben gyűlöli a' castát, mintsem szereti tán a' hazát—nem kívántam a' nyert terno sőt quaterno éledeletében legátvulabbrul is háborgatni őt.

'S most miután azt hiszem, a' legparányibb méltánylattal bíró is el fogja ismerni, hogy azért legkisebb következtetésébe sem estem, mert a' Marseillaise ügyében felszólalék, a' német színházi botrány illusztratióját ellenben jószívűleg oly körmöknek hagyám át, kik illy műtetelekben vajmi szívesen járnak el, 's kétségkívül suprematiával bírnak, 's mi több: ez iránt bizonyos (?) hivatással (!) is vannak; remélem sőt hiszem, nemcsak menteni, de jó társalgási tapintatom miatt, mely szerint bárkit ártatlan szenvedelmének gyakorlásában gátlani pajzán 's ekkép tilos, engem még meg is fog dicsérni az infallibilis ————— népnek igazságos szája.

Védelmemnek ezzel vége. 'S minden bizonnyal továbbra nem terjesztem ezen ugy is oly hosszadalmas és kevés tanulságu cikket, ha a' Pesti hírlap szer-

kesztője jószívűleg, alkalmasint mert „aequalis divisio non conturbat fratres,“ nem hoz engem még valami más okból is bele, mint Pilatust tudja ki a' credoba, úgy ő engem a' német színházi botrányba, jóllehet nemcsak nem szerepelék abban sem alperesileg, „haj,“ sem alperesileg: öttel egy pofra, „haj,“ de még csak ott sem valék. És ez, hogy t. i. rólam ez alkalommal még más tárgyat illetőleg is megemlékezni szíveskedett a' Pesti hírlap szerkesztője, mikép egy uttal és en si bonne compagnie én is kikapjam a' magamét, valódi köszönetet 's dicsérő említést érdemel. 'S ugyanis mesterileg van szerkesztve cikke, látszik rajta a' collegium — de ez alkalommal nem a' 'censurale,‘ hanem egyedül az 'amicale'—bélyege. Nekem csak egy mutatkozik különösnek és furcsának, az t. i. hogy mikép fakadhat éppen a' Pesti hírlap újdonságok-írója, meg maga az érintett lapnak főszerkesztője a' szőnyegen levő, mindkettő által keményen megrótt eset miatt oly keserves panaszra! Nekem ugy látszik, mintha mindkettőnek szoros következtetéssel efféle Terno-n inkább örvendenie kellene; mert hiszen minden munkás örülni szokott, ha munkájának sikere kezd mutatkozni, és a' jó szerencse is járul ahhoz egy kissé. Már pedig nem hiszem, volna a' haza tág terén két individuum, ki oly rövid idő alatt oly állhatatossággal „megint és megint szünetlen“ dolgozott volna minden felsőbbségnek lealacsonyítására, vagy legalább gyanussá tételére, és ekkép mindennek sarkából döntésére, mint éppen a' Pesti hírlap szerkesztője és újdonságainak írója. Tekintsünk csak vissza e' gyönyörű és felette hasznos journalisticának lejárt mezejére, 's nem kell—moshatlan szerencsenekét kivéve—másokra nézve egyéb megmutatás. Minek tehát a' lamento, meg a' fanyar és marezona szó? Statusgazdasági tanai és compilatioik szebbnél szebb gyümölcsöket hordanak, 's most reprobálják azokat.—Az ifju óriás, melybe Frankensteinként*) lelket törekedtek lehelni, e' proteusi alakban is kezd mozdulni, és a' legszebb vitézség jeleit mutatja, 's most ők repudialják azt. Ugyan kérdem: helyes-e, 's atyákhöz szülőkhez illő-e ez?

Ámde mit hoz még fel engem illetőleg a' Pesti hírlap szerkesztője „nagy mesteri“ cikkében? Lássuk csak. „A' t. Pest vármegye teremében elmondott akadémiai beszédemet, melyről — mint írva van, t. i. a' P. hírlap 200dik számában írva van — még el kell várni, majd mit mond Pulszky Ferencz.“ Igen, akadémiai beszédemet hozza elő; 's itt megvallom, ismét ráismerek különös vagy inkább szokott sagacitására, mert míg említett előadásomat illetőleg egy rész a' végett, hogy paralyálja azt, esetlenül 's oktondilag egyenesen ekkép szól: „bizony nem tetszett az annyira és koránsem volt oly nagy a' helyeslési láрма;“ egy más rész viszont, mely engem már ujonezának és parthivének néz, mert másra támaszkodni nincs kedvem, és annál kevesebbé másnak nyerge alatt görbedni, megint azt hirdeti: „alig lehetett a' köztetszésnek dörgőbb kitérőse,“ mintha bizony e' hazában senkinek nem lehetne, sőt nem is volna szabad saját lábán állni többé már; míg egy rész mondom tölem még a' kis tapsot is egészen megtagadni volna hajlandó; a' másik ellenben a' kis tapsból óriás tapsot csinál, addig a' Pesti hírlap szerkesztője ezeknél jóval furfangosb, mint Voltairenek Jansenisteje, „distingual“ — és ez nincs roszul kigondolva — 's így szól (lásd Pesti hírlap 204. sz. 876 d. l. közép hasábj.) „és mondanók: hogy nem ismerünk azon lángkeblű nemzedékre, mely minap a' tudós társaság másodelnöke beszédének a z o n r é s z e i t k i t ö r ő l e k e s e d é s s e l i g n é l, m e l l y a' z o n l é s z e i t e r k ö l c s ' s c i v i l i s a t i o i s t e n e r e j é t f e s t é t.“ 'S itt áll ismét előttünk, csak-hogy egy egészen új proteusi alakban, t. i. zekében, a' nép-souverainitás, t. i. azon éles tapintat, melyhez képest a' lángkeblű nemzedék legott el bírja szemelni a' jót a' rosztul, 's kétkedetlen józan ítéletet hoz 's pedig legelső hallásra arrul, mi körül nem egy az évek sorátul már egy kissé kihültebb keblü 's lejárt nemzedéki nem egy anticipatioi bakotlő, mint az — ne keressük igen távol — szemünk előtt mindennap előjő; t. i. a' birálat, tökéletes tényismerés előtt, az embernek fejére nő. — Valóban gyönyörű mystificatio! És nem volnánk e' gyávák, kérdem, ha illyféle ámitások türhellen járma alatt de csak egy pillanatig is tovább akarnánk görbedni? Nem nem, illy szemfényvesztéseknek meg kell szünniök, melyek csak arra szolgálhatnak, hogy vagy kinevesen az egész világ, mikép még mai időkben is chinai olaj-papirosu párduczokkal, mint: a' hallgatóság józan tapintata, karzatok harsogása, népigénylet, 's illyfélekkel gondolnak nyerhetni némellyek politikai csatát, 's

*] L. a' Kelet népehes irt j

elvégre idegen erő avatkozzék bele illy bohózatnak véget vetni; vagy ha ez nem történik, főtül talpig kiforduljon 's megszakadjon minden társadalmi lépesőzet és kötelék. — 'S ugyanis a' lángkeblű nemzedéktől függ honunk jövődjé; igen, magam is azt hiszem, egyedül ő töle, de csak úgy — és ez conditio sine qua non — ha az magát sem maga nem emeli, sem hízlekedőtül nem engedi emeltetni a' birói, az itélői székre, ámde bálványainál és bálványzójánál nagyobb: korával járó meleg vérét legyőzni képes, és a' kiábrándultak tanácsát fogadni hajlandó. — A' karzatok meg a' sokaság tetszése vagy nemtetszése épen nem criteriuma a' jobbnak, illyes hocus pocusszal — tour de passe passe — csak az egy kissé józanabb embert sem csipetheti meg többé, mert az mindenütt szinte ellenkezőjét fogja tapasztalni az állítottak, és ha ezt nem hiszzük, nézzünk magunk körül, 's jérünk a' gyakorlati életnek bármely mezejére, például a' magyar színházba. Ott körül belül, tán némi csekély árnyéklati különbséggel, szinte azon közönség szokott összegyülni, mely előadásomkor volt jelen: jobb része illedelmes, a' többi — — — — keverék. 'S mit fogunk ott tapasztalni, méltóztassanak csak vigyázni: azt, hogy ott a' karzatok szinte egy napot sem véve ki, mind kilármázzák a' józanabb rész nem csekély botránnyára az egész személyzetet, jó volt é a' darab vagy sem, jól játszanak é a' színészek vagy sem, az számításba nem igen jöven, mintha ott fen igen is kifáznának, vagy elunnák magokat, vagy a' légszesztül kellenen tul el volnának kábulva, és ekkép magoknak egy kis commotiot akarnának adni; kilármázzák mondom annyiszor a' hányszor az egész személyzetet, csak hogy comme de raison! a' bohózatokban kettőztetett lelkesedéssel (!!) 's ebben, megvallom, a' parisi színházak nekem sokkal jobban tetszenek, mert ott, jóllehet ott is felette sok a' lármázó meg az ábrándozó, azért a' tetszés jelei még is legalább egy kissé mélyebbek félrész hanguak, mint nálunk, hol azok néha olyan igen gyermeki hangon intonálnak, méltóztassanak csak arra vigyázni, hogy az ember — minden megbántás nélkül legyen mondván — biz azt gondolná, mintha a' souverain „nép“ — szájába még igen illő volna a' „pép“ (Vége köv.)

Gróf Széchenyi István.

A' magy. gazd. egyesület szőlőművelési szakosztálya nm. Ürményi Ferenc koronaőr ő excaja elnöksége alatt f. h. 17dikén ülést tartván megnyugtatólag értesült az országos szőlőiskola költség-beli állapotjáról, miután a' bejelentett venyige-rendelések a' szőlőfentartási költséget reménytelőleg fedezni fogják. — Nem kis mértékben mozdítá elő azon intézkedés is, miszerint egyes hazafiak tanulást végett az országos szőlőiskolába vinczelléreket küldöttek, kik az igazgató felügyelése 's vezérlése alatt végzett munkákból maguk is okulyán, egyszersmind az intézetnek nem csekély napzámot megkíméltek. — Hogy azonban e' rendszabálynak annál nagyobb 's biztos sikere legyen 's annak bebizonyításul, hogy a' szőlőigazg. sem fáradságot nem kímélve, sem tudományából fítkot nem csinálván, a' vinczellért tehetsége szerint kimélni törekszik, azon végzést hozá a' szakosztály, miszerint ezentul az ügy pártolói által beállított tanuló vinczellérek a' fő szőlőmunkák alkalmikor szakértő tagokból álló választmány által időről időre tanulmányaik 's előmenetelök tekintetéből megvizsgáltassanak, az év végén pedig általános próbatételt adjanak ki, ennek sikeréről az illetőnek bizonyosságlevél adatván. Ennek folytában illető tisztelt földbirtokosink tisztelettel kéretnek, minél fogva az okszerűbb szőlőművelés országos előmozdítása végett a' m. gazd. egy. által itt nyújtott alkalommal élvén, vinczelléreiket az intézetbe legalább egy esztendőre küldeni, 's ebbeli szándékokat minél előbb kijelenteni méltóztassanak, miután az igazgatónak ideje, valamint a' térség miatt is a' felfogadandó vinczellérek száma még most 10 egyedre van korlátozva. A' tanulás ideje február közepétől december közepéig, vagy is 10 hónapig tart; szállás és tanítás ingyen adatik; élelem, mosás 's egyéb szükséges 11—12 pfrtra mennek. Elég csekély pénz egy jóra való alkalmas ember kimivelésére, ki haza térve, dús kamattal behajtja ura költségét 's az egész környéknek utmutató példát nyújtani képes. — Megfontolván továbbá a' szakosztály, hogy az országos szőlőiskola olly nyilvános intézet, melyben a' közönségnek alkalmat kell nyújtani tudásvágyát a' legnagyobb mértékben kényelmesen kielégíthetni, elhatározá, miszerint az országos szőlőiskolában mind az egyes tőkek, mind az egész szőlősorok, melyek eddig irott lajstrom után csupán számokkal valának jelölve, ezentul névtáblákkal láttassanak el, egyszersmind pedig a' szőlőiskolában találtató összes szőlőgyűjteményről nyomtatott jegyzék készíttessék, mely öszhangzásban a' számsorral, a' vendégeknek és látogatóknak kalauzál szolgáljon. — Minthogy egyébiránt az országos szőlőiskolának förendeltetése a' közokulás, úgy hogy csak akkor felel meg az intézet feladásának, ha mindazon tapasztalás, melyekre ez olly bő alkalmat nyújt, közhírré tétetik, 's ez által a' szőlőművelők az eddigi többnyire hiányos kezelé-

módról felvilágosítottván, ezelszerűbb utba vezetettek; minthogy továbbá a' szőlőigazgatónak magára vállalt kötelessége között a' tárgynak tudományos kifejtése 's ismereteinek alkalmazása és közlése első helyen áll, melynek a' szőlőiskolából merítendő anyagi nyereség, mint mellékes dolog, alá van rendelve; annál fogva a' szakosztály különös ohajtásánál fogva Légrády ur amugy is kevésbé foglalt téli idejét szőlőművelési tapasztalása 's nézeteinek összeállítására, 's a' „Magyar Gazdában“ közlésére fogja fordítani. — Még egy lényeges lépést tón a' szakosztály ez alkalommal feladása megközelítésére azon határozat által, miszerint összes szőlőgyűjteményéből a' württembergi elismert sikerrel működő és szakértő férfiakból már rég alakult bornemesítő társaságnak minden külön fajból kétféle venyigét fog olly kérélemmel megküldeni, hogy azt nemesak saját nagyszerű gyűjteménye kieserítésével viszonzni, hanem egyszersmind a' magyar szőlőfajokat, mennyiben azok a' társaságnál is léteznének, — a' nálok megállapított tudományos rendszer után osztályozni, 's divatozó német elnevezéseikkel is egyesületünk megismertetni sziveskedjék, — ezek következtében nem csak gyűjteményünknek több rendű vidéki nevezetes fajjal gyarapodását reménylhetvén, hanem gyűjteményünk valódi értékéről is alaposb ismeretre juthatván. — Szőnyegre került egyuttal ezen intézetünknek amaz eredetileg kitűzött céljais, mely szerint az országos szőlőiskolában a' fajok sajtásági kiismervén, a' nevezetesekkel mindkülön, mind több rendű vegyítés-mellett próbaborok készítése eszközöltessék. Még azonban jelenleg hasonló feladás létesítése nemcsak az által akadályoztatik, hogy az egyesületnek sem saját pénzéje nincs, sem annyi jövedelemmel nem bír, hogy külföldről e' célra alkalmas pénzért hozathatna, hanem azért sem, mert az országos szőlőiskola kövér buza-földű lapban fekvén, legjelesb szőlőfajai ott olly minőségben nem tenyészhetnek, mint ha azok emelkedtebb, a' napsugárok befolyásának jobban kitétt 's melegebb természetű porhanyubb földű hegyoldalon állanának. Annál fogva ujlag felelevenítette ama korábbi ohajtás, vajha akár részvények, akár (mi még kívánatosb) országos segedelem által olly karba helyeztetnék az egyesület, hogy egy második szőlő is alapíthatatnék; például a' sashegy felsőbb részén, hogy így a' diszlesőkre ellenkező feltételeket igénylő szőlőfajok sajtáságát (termékenységeket, tartósságukat 's edességüket a' különböző helyzetben) alaposban megismerni 's a' szerint velök ezelszerű kísérleteket tenni lehetne! Mig ez mindazáltal boldogabb körülmények közt bekövetkezhetnék, intézkedés tétetett, hogy a' megyékkint felállított különböző fajok több helyet el ne foglaljanak, mint a' mennyi megismertetésökre elkerülhetlenül szükséges; minden többi tér pedig a' nevezetesb 's terjesztésre érdemes fajok szaporítására fordíttassék. Végre Ráth Lajos budai polgárnak, ki sz. kir. Buda főváros részéről a' szőlőépültre ajánlott téglat saját költségén az építés helyére vitetni sziveskedett, buzgó hazafini áldozatáért méltányló szives köszönetj szavaztatott. — Pesten dec. 24. 1842. Török J. egyes. előadó.

Nyilvános köszönet. 1842iki decemb. 31kén, néhai Megeyeri Károly árvái részökre, nemzeti színházi pénzzedő Kólozsy Gergely-nél alulírtak által letett ajándokokért:

Bajkay Endre hit. ügyvéd . . .	Vf. 1 15 kr.
Steinbach Ferenc, k. tan. . .	4 25 „
Nagy Ignác ur . . .	2 30 „
Jeszenszky János kir. tan. assz. . .	7 30 „
Septy ur . . .	— 50 „
Szabó ur . . .	1 — „
Degre ur . . .	1 5 „
Majthényi Pálné asszony . . .	12 30 „
Ifj. Csepessanyi ur . . .	4 — „
Ragályi Tamás udv. tan. assz. . .	12 30 „
A' belvárosi káplán . . .	1 5 „
N. N. . .	1 30 „
Fitos ur . . .	— 25 „
Reszler ur . . .	1 5 „
Rózsa Pál ur . . .	7 30 „
Markovitsné asszony . . .	3 — „
Farkas Gábor ur . . .	2 5 „
N. N. . .	— 40 „
N. N. . .	— 25 „
N. N. . .	3 30 „
N. N. . .	2 30 „
Szakovszky Ferenc th. ur . . .	2 30 „
Csernovics urfi . . .	— 50 „
Ifj. Ilkey Sándor ur . . .	5 — „
Batthyányi Lajos grófné . . .	— — „ ar. 3 db
Kendelényi Alajos ur . . .	12 30 „
Vörösmarty Mihály ur . . .	6 — „

Összesen . . Vf. 98 10 kr. ar. 3 db

Jutalomkérdések: mult évi november 17kén a' Pesten tartott természettudom. társulat ülésében tek. Kubinyi Agoston ur által két jutalomkérdés tüzetett ki a' természettudományiaknak menőbbek általi megkedveltetésire: első jutalomkérdés: Mi az oka, hogy a' számtalan vadon élő állat közül, melyeknek nagyobb része, mint tudjuk, természetes halállal mulik ki, eddig sem zoologok, sem vadászok, sem más, mezőket, erdőket, berkeket járó emberek által semmiféleképpen esontjai, kivén talán a' szarvasok elhullott szarvait, nem találtatnak? 's vajjon a' besztercze-tuffnai barlangba került ama számtalan vadállat, nevezetesen a' most már nem

létező ursus speluncus medve csontvázai nem adhatnának e' tárgyban némi felvilágosítást? Második jutalomkérdés: a' nagy rengeteg erdőket járó természetvizsgálók figyelmét ki nem kerülheti az, hogy gyakran m. r. földekre, ki vált a' száz meg száz éves, nagyon sűrű fenyves, bükkös vagy tölgyesekben előfánál nagyobb növényt nem lát az emberi szem. Mi az oka tehát, hogy ha illyen erdők vágásokra osztatnak, a' kivágott helyen már első évben számtalan növény találtatik, melyek csak gyökérből nőhettek és mások, me llyek magból nőttek; pár év múlva pedig az eféle vágások rendszeren a' legszebb flórával ékeskednek? Mindenik kérdés jutalma hat arany. A' pályairatok nevét rejtő jelmondatos levelek kíséretében 1843ki junius 8kaig Pestre küldesenek a' Term. tudom. társulat elnökökhez. A' legjobbnak talált feleletek az orvosok és természetvizsgálók Temesvárott tartandó gyűlésében fognak felolvastatni 's megjutalmaztatni. —

Hivatalos jelentés. A' magyar nemzeti színházi igazgató országos választmány részéről. A' már hírlapok utján két ízben történt közhírré tételkor nyilvánított elvek 's tág működési körbe helyezett magyar nemzeti színházi igazgató hivatala megválasztására kinyitott mai határnapon három egyed jelentkező, kiknek ketteje nem ügyelve a' nemzeti országos színház fenntartására ajánlott 's a' be nem fizetésekből származott nem legkedvezőbb országos pénztárh. yzétére, a' fenálló törvényben kijelölt segedelmi penzen fölül nevezetes pénzbe kerülő építéseket, újításokat kívánván, sőt azontul is erősen terjeszkedvén a' nemzeti színházi igazgatói hiv. a' harmadik egyedre — mint ki a' teljes számú országos választmány által előnkbe szabotott pontoknak magát alávetette, és különben a' zene-művészet mezején, már érdemeket tett, és a' színház ügye iránt sok vonzalommal viseltetik, — Bartay Endre urra ruháztatott át. Kelt Pesten dec. 20kán 1842. — Fráter Pál tollvívó.

A' pesti vizgyógy- és edzőintézet. Ámbár a' telek, melyen az intézet áll áruba bocsátva volt, az intézet maga mégsem fog változást szenvedni, sőt valóban állíthatjuk, hogy folyó évben új vállalkozás utján diszes változásoknak reményében vagyon. Mult 1842. évben 53 vendég fordula meg benne, tehát 12vel több mint 1841ben; folyó 1843tól szóló közelebbi tudósítás annak idején fog történni, ezt minden aggodalom és félreértés elhárítására közhírré tenni szükségesnek tartja a' gyógyintézet orvosi igazgatósága. —

A' pesti hasonszenvi orvosok f. hó 3kán tartott gyülekezetökben, hol egyet kivén mind megjeleut, számra kilenczen, elhatározták: hogy minden eddigi nyilvános gyógyintézet eredményeit oklevelekkel és hiteles kútfókkal támogatva kinyomatni és a' haza mindegyik hatóságával közleni fogják. Ezek szerint, több küldödit nem említve, itt hazánkban Kőszeg és Gyöngyösön létezik tisztán hasonszenvi kórház, és csak illyen, úgy hogy ide is mint egyéb kórházakba mindennemű beteg gyűl, és mégis létök kezdetétől számítva mind ekkorig 2—4 hal meg száz beteg közül, és mindegyiknek tartása 3—4 pgó garasba kerül naponként, holott a' régi gyógymód szerint kezelt hórházakban 9—15 hal meg százból és mindegyik betegre 8—10 garas költetik naponként. Szándékuk tehát kéri a' honi törvényhozásba befolyó hatóságokat, hogy a' homoeopathiai gyógymódot, melynek az említett eredményeken kívül, mint tudva van sok más ajánló tulajdonsági vannak, a' legközelebbi országgyűlésen a' régivel egy lábra állíttatni kívánják, hogy így e' gyógymódnak tovább fejlődésére a' tanulni ohajtóknak pedig kiképződési alkalom adassék 's azon számosak, kik Homoeopathia mellett látják legjobban biztosítva életök, célt érhesseken.

A' pesti műegyesület részéről mult évi dec. 26án tartott közgyűlésnek fő tárgya az 1842iki évi pénztárnoki számadások végvizsgálatjára közgyűlésileg kiküldött bizottság jelentésének fölvétele levén, a' szerint azok kellő rendben és következő álladalomban lenni tapasztaltattak, ugymint, a' bevétel: 1) Pénztármaradvány 1841 évről 834 ft. 30 kr. 2) A' befizetett 1468 részvényért 7340 ft. 3) A' műkiállításakor bevett belépti díjak és eladott műlajstromokért 816 ft. 50 kr. 4) Magányosok által megvett képek értéke 314 ft. 5) Kamatokban 's más kisebb bevételek 105 ft. 48 1/4 kr. 's így a' bevételi összeg volt 9408 ft. 8 1/4 kr. pengő pénzben. A' kiadások: 1) Az egyesületi mülapra tett eddigi költség (a' még be nem küldött árjegyzékeken kívül) 980 ft. 2) Tisztviselők fizetéseire 360 ft. 3) Nyomatási 's könyvkötői költség 385 ft. 47 kr. 4) Írószerekre 's levelezésre 105 ft. 58 kr. 5) Vám és szállításbérre 932 ft. 28 kr. 6) A' kiállítási terem és raktárért 160 ft. 7) Műkiállítási költség 271 ft. 50 kr. 8) A' kijátszott művek ára 3159 ft. 30 kr. 9) Az egyesek által megvásárlott művek ára 314 ft. és így a' kiadási összeg volt 6666 ft. 33 kr. pengőben. —

Az alapszabályok 4. §a szerint 1841. évben tartalékba tételt 400 pft., az 1842dik évre szinte tartalékba teendő 400 pft. valamint a' pénztári maradványt 1941 pft. 35¼ kr. hozzáadván, a' kiadás hasonló a' bevételhez. — A' most említett pénztári maradvány, valamint az előbb érintett valaha nemzeti képcsarnok felállítására fordítandó 800 pft. tőke kamatra kiadatni rendeltetett, az érintett jelentés egész kiterjedésében elfogadott, és a' pénztárnok az 1842iki számadásokra nézve felelősség terhétől feloldoztatott. A' közgyűlés rendeletéből. Ritter Sándor egyesületi titoknok.

Hontbul következő levelet kapunk ünlgazolásul: Szerkesztő ur!
 Engedje Ön, — hogy mult évi 99ik számu lapjában honti levelezőjének N. N. címzet alatt enszemélyemet érdeklő nem tökéletes előadására következő sorokban az egész esetet el regélhetvén, némileg a' reám toll illiberalis takaró alól kibontakozhassam. — A' homoeopathia világában élvén, midőn Hahnemann rendszere — az alleopathic gyógyszerárak kielégíthetlenségét alapjában megrendíté, 's a' potencirozás által az élet legolesőbb megmentése szándékoztatik, — én egy kiáltó pusztai hangként felsohajtottam megyémben, — bár adna az ég Hontnak is egy Hahnemannt vagy magyarán szólván népének olesón vásárolt egészségét! 's e' sohajtság testté lőn már csak azért is, — mert adatokkal be lehet bizonyítani, — hogy Hontnak azon időben midőn egy gyógyszerárt fizetett adózók orvoslásáért, az ő tulajdon pénztárakból nem volt annyi kiadása — mint a' mennyit jelenleg hat gyógyszerész közül bármelyiknek külön külön fizetni kénytelen, 's minél jobban fürkésztém — annál inkább megerősödék bennem azon gondolat: hogy e' bánás mellett nem a' közönségnek czélirányos segedelem, hanem a' hat gyógyszerésznek czélirányos közönség állított, 's így lőn — hogy a' szomorú emlékezetű cholera idejéül (mert akkor minden halomás mellett is csak 900 néhány forintra ment a' kiadás) jelen évig ötszörözve van a' gyógyszerekre tett kiadás (3 — 4 ezerig pengőben) 's miután láttam emelkedni orvosokat 's gyógyszerészeket (távol legyen tőlem az irigység) 's mind e' mellett majdan orvosszerek segedelme nélkül halni a' köz népet! lehetetlen volt nem ohajtanom az elharapozott rosz elfojtatását, mert hiszem, mind a' mellett: hogy némely orvosink amugy more usitato a' köz szeretetet 's jeles érdemeket ki tudták vini maguknak — még is volt eset, hogy fülétől szerelemföltés által megfosztott egy igen igen szegény adózótul 30 váltó forint csikartatott, mit a' szerelemföltő sirva tőn asztalára a' drága orvosnak, 's még sem kapta vissza fülét szegény 's azért nyert 30 flos vágott csonka fület. Volt eset, hogy egy adózó, kit bujasenyves bajából orvosolt egy köz szeretetű orvos, 's mert 30 pengő forint helyett csak 30 v. ftal kínálta, feladta nevének 's talán örökös czivódás magvait hinté az egyébiránt békes házas pár közé — mint mondám illyesek ösztönzének arra, hogy, ha van visszaélés az adózó rovására, ha van rosz gazdálkodás az adózó pénzével, azt és ezt szüntessék meg; Honth lelkes fljai közbenjárása által indítványozám tehát 1842ik évi nov. 21én 's folytatva tartatott évnegyedes közgyűlésén 's indítványom viszhangra talált; mert elfogadtván, küldöttség neveztetett ki a' gyógyszerek árának miokon történt magasra emeltetését kisütendő. Azonban még ez a' jegyzői hivatal által föl sem jegyeztetett, már is indítványozták Elfer Ábrahám sebésznek tiszteletbeli orossá neveztetését 's minthogy ép ez volt az, kinek én megrovatni hallám orvosszerekkeli rosz gazdálkodását, — nem rosz lelkét, mit ő hibásan tett fel — már csak azért is — mert nem várták be, míg ellene észrevételimet a' küldöttség elibe terjeszhetém törvényes és nem illiberalis úton akartam czélt érni — és szerencsétlenségemre ki találtam ejteni számon: „hogy van törvénykönyvünkben egy czikk, melly a' zsidók közhivatalokbani részesülését tiltja 's így ezen oknál fogva kértem Elfer Ábrahám sebész zsidó kineveztetését elhalasztatni; mire nem nevetés, mint levelező ur mondá, de általános csata nyílt meg, mellynek nyilai mérgezve sérték bensőmet! — lepiszkoltatva, lemocsokoltatva álltam ki a' legkisebb gúnyoló pigmaeus tompa szurását is, de istenemre mondom, nem pirultam, mert lelkem 's keblem öntudatában az önértet tisztán működött, 's nem is fogok pirulni, ha ezer izraelitát esketnek is meg a' keresztyén kath. esküre miként Elfer Ábrahám sebészt eskették, — miért is piruljak én csep a' tengerben? midőn az ország színe egy képviseleti országgyűlés 1840ben még csak a' korlátlan letelepülést sem engedte m' g' a' zsidóknak? miért tevő ezt — miért nem? ám lássa a' 's aza, övé az általam idézett és

meg nem döntött törvény, enyim a' méltatlanság, mert elveért szenvedtem 's ha valaki kérdené: mi összekötése van az 1840iki e' tárgy törvénynek a' jelen esettel, annak röviden felelek: „qui non potest minus, non potest plus, tehát ha letelepülési korlátlan joga nincs az izraelitának, factice megmutatá a' törvényhozó test, az ország, mellynek apróságai mi is vagyunk, levelező uram! hogy közhivatalt nem viselhet — mi ezen állítás korszerűtlenségét illeti, arra azt felelem: hogy a' közös anya köz terheit nem viselni hála az égnek! már korszerűtlenség látszik, még is legalább megyémben egy kiváltságolt földesurat sem ismerek, ki önként adó és sorshuzás alá vetette volna magát — miért? mert törvények palástja alatt édes álomban szívesen várjuk a' hozandó törvény igen lassú jövedőjét. — Azonban a' kérdéses közgyűlés még is méltányolta számdékomat 's hizelkedem magamnak, — hogy megmozdítván a' terhes követ, jót tettem — mert elhatározták, hogy ezután minden adózó saját zsebére orvosoltassa magát 's csupán az kapjon a' pénztárul segedelmet, ki valódi szegénynek fog találtatni — ez által megmutatja a' jövedő — minden orvosolva van — 's ha a' nép miveltésénél fogvást orvosoltatja magát, úgy bizonyára pénzkimelésből sem fogja egészségét feláldozni! most tehát békekezet nyujtok az általam megátadottaknak — mert czélt értem; megbocsátok a' sértőknek, mert czélt értem, azon kérvén őket, hogy ne feledjék a' keserű multakat édes jelenjökben, mert hiszem, én ki velők elvben egy vagyok, tettben hasonlóan harcoltam a' köz ügyért. 'S a r n ó c z a y Pál hités ügyvéd.

Turóczmegyei közgyűlés. Közgyűlésünk, bár még mult hó 28án kezdődött, csak most 21én érte végét, mert törvényszékek és a' számadások vizsgálásával, nemkülönbön a' f. 1842 — 3. évi adó kivételével össze levén köve ezek tárgyalása több napig tartott, 's a' törvényszék maga jobbadán aránylag legtöbb időbe került. Mi a' gyűlési tárgyakat illeti, igen kevés az, mi az olvasóra nézve valami érdekel bírna, de mivel tapasztalásból tudom, mikép leginkább többen azt akarják tudni: e' vagy ama hatósági körlevélre mi határozatott, ennél fogvást a' megyei 's más egyéb hivatalos levelezésekre hozott határozatokat következő renddel adandom elő. 1) Az országgyűlési tárgyak rendbeszedésére és utasítás kidolgozására rendelt küldöttséghez, minden különös észrevétel és végzés mellözével, az olvasó közönség előtt elég ismertes levelek utasítottak: a) Győré, az iskolai tanulmányok magyar nyelven előadását tárgyzó. b) Tolna és Fiumeé a' vasutvonalok érdemében; c) Bereg és Fejéré a' magyarországi kath. egyház románától függetlenítése eszközését érdeklő; d) Krassóé a' bányásztörvényszéki német szerkezetű oklevelekrül; e) Torontálé a' gyorsírók használatát sürgető; f) Szerémé a' Duna és Száva szabályoztatását ajánló; és g) Borsodé a' papi javak fölöslegének czélszerű használmódját javasoló. 2) Elvben el nem fogadtván, ugyanazon választmányhoz utasítottak: Kézmárc, Eperjes, Szabadka és Szathmárnémeti levele azon oknál fogva, mivel a' javasolt mód egyenesen az országgyűlés elrendezéséhez tartozik. 3) Pártoltattak 's mellettük a' kívánt felirások elhatározottak: a) Tolnáé a' posták érdemében, mirenézve egyik tbró által az is kimondatott, hogy a' posták Magyarországnban regálét képezvén 's ennél fogvást a' magányvállalkozók hasonnemű intézet létesítésétül tiltatván, ő a' felemelt postabért a' tisztesbeker nézve egyenesen indirect adónak tekintti, annál is inkább, mert az adózó nép ritkán levelezvén, innen a' teher csak amazokat nyomja. Mi a' német törtévényeket illeti, mivel időköztt az jelentetett be, miszerint a' német szerkezetűek megszündetvén, a' magyarok visszaállítottak, erre nézve megszűnven az ok, megszűnt az okozat is, 's egyedül a' postabérnek minden levelezőt nyomasztó felszoktetésire nézve a' felírás továbbis megmaradt. b) Torontálé, a' büntető rendszernek a' törvényhatóságokkal országgyűlés előtti közöltetését kívánó. c) Somogyé, mennyiben kereskedési viszonyainkat királyi előadásokba foglaltatni 's e' szerint ő felségének e' tárgyra nézve mintegy már előre is a' kir. jóváhagyást kikötvén, azt mint előlest felvétetni ohajtja. d) Torontálé, a' károlyvárosi bírónak nemzetelleni, egyzersmind törvénytelen tettét tárgyzó. 4) Pártoltatást részünkről nem nyertek: a) Zólyomgyeé a' vegyes házasságokra nézve, mivel nézetünk szerint némely pontok a' fenálló törvényekbe ütköznek; b) Nyitraé a' katonai hatalomkar érdemében, mivel ezen tárgy 's vele más hasonneműek a' kétszeres ellenállás megszüntetése elvélből, mint ezt volt országgyűlési követünk

előadá, a' mult országgyűléskor sérelmesnek sem találtatván, — csupán az által, mivel a' polgári hatalomkart több rendbeli királyi parancs daczára kirendelni vonakodott, maga a' felszólító megye adott a' kormány-nak ebbeli lépésére okot 's alkalmat; c) Vasé a' kényszerített népnevelési költségekre nézve; d) Beregé a' vándorkönyvecskék iránt, mert e' megye a' magyar szerkezet mellett a' diákok fölöslegnek nem véli; e) Pozsonyé az országgyűlési ingyen szállásokra nézve, mivel a' követelés az eddig fenálló rendszerrel nem egyezik meg. f) Tudomásul vétettek: a) Nyitraé, miszerint eltörölvén előbbi határozatját 's egy állomásra 4 loért 1 f. 48 kr. szabván, az előfogatok ezentuli kiszolgáltatását velünk tudatja; b) Varasdé, közölvén a' nyelv fondorkodások érdemében hozott végzését; c) Zaláé az illyrek hasonló fondorkodásit tárgyzólag, mivel e' tárgyra vonatkozólag már az előbbi gyűlésből felirtunk annak ismételése szükségesnek nem találtatott; d) Temesé az uti levelekre 's katonai kihágásokra nézve; az utóbbi még ezelőtt az első szám alatt érintett választmányhoz van utasítva, az utilevelekre nézve pedig szinte már az előtt ellenvéleményű határozat keletkezett nálunk. 6) Járásbeli szolgabírónak meghagyatott, hogy a' vakok pesti intézetére járásaikban segedelmet gyűjtsenek, mire t. i. nádor ő fens. levele szolgált alkalmul, de nehezen hiszem, hogy ezen felszólításnak nagy sikere legyen, mert sokban megvan a' készségi akarat, de nincs kellő tehetség, — pedig csak ha e' kettő jut összhangzába, lehet valaminek kívánt sikere. 7) Haller gr. horvátországi bánnak levele, — miben üdvözlésünket megköszöni, örömmel fogadlatott. 8) Zólyom megye értesítése következtében megyebeli hayi katolikus lelkész törtévény-kicsikarás miatt vádoltatván, nyilatkozás-beadásra a' járásbeli szolgabíró által felszólítottatni rendeltetett. 9) Marhahúsnak eddigi 11 krnyi ára 10re csökkentetett. [Vége követk.]

Ugoesai közgyűlés. December 23kán. Törvényszékünk után, mellyen többek közt egy a' vidék nyugalmát két egész évig duló f. sárad haramia-csapat elleni főbenjáró pör négynek közülök halálra, többnek hosszú fogságra lett ítélletésök által bevezetett, — dec. 5én kezdődött téli évnegyedes közgyűlésünk. Öszintén tisztelt elnökáispánunk elsorolá ékes beszédében az eseményeket, mellyek ez évben történtek megyénkben, 's méltányolá a' tisztai kar' közrehatását, olvastattak ezután a' a' nm. helytartósági körlevelek; mellyek közt arra, melly a' tisztai malmoknak, mennyiben a' szószállításra nézve ártalmosok lennének, egy e' végre nevezendő megyés, és kincstári vegyes küldöttség általi elhányathatása iránt endelkezést a' megyének ismét meghagyá — tisztelettel feliratni határozatott, mikép az ártékony vízművek iránt törvényeink különösen rendelkezvén, illy summás intézkedést a' megye a' közállomány védpaizsa alatt álló tulajdoni jog sérthetlenségébe ütközönek tekintti. — Zalának a' zágrábi illyrpárti urak által hozott iszonyu határozatot tudtul adó, 's az e' tárgyban tett felirást közlő erőteljes körlevélből fájdalommal érté meg megyénk a' mindig nagyobb fokra hágó gyűlölséget, mellyel azon titkos czélokot rejtetgető pártocská nemzetiségünk ellen viseltetik, — 's miután már e' tárgyban hódolatos kérelemmel járulánk mult közgyűlésünkből a' kir. felséghez, ezuttal remélve mindent a' kormány igazságszeretetétől, 's a' kiküldött kir. biztosnak honfias indulatától, a' tudósítás sajnos tudományul vétetett. — Ugyanazon megyének a' köztisztel. Deák Antal halálát tudató gyász-körlevele bánatos érzéssel tölté el a' RR. szíveit, mert ki nem ismeré az ő rendíthetlen hazafi jellemét, melly mint egy ritka példánykép fog élni az ivadékok korszakában is. — Szerém körlevele bizonyossá tett a' felől, hogy a' magyar nemzetiség iránt leghivebb vonzalommal viseltetik, a' RR. hangos éljenkiáltással fejezik ki örömlüket, hogy azon veszedelmes érzelmek, mellyek Zágrábot annyira elhomályosíták, e' szomszédtságban viszhangra nem találtak. — Torontál, és Krassó megyék körleveleinek folytában, mellyek a' károlyvárosi tanács, és oraviczi bányászigazgatóság által nemzeti nyelvünkön ejtett sérelem felől tudósítának, országgyűlési utasítványaink közé feljegyzendőnek rendeltetett: hogy alkottassék egy kimerítő törvény, melly nemzeti nyelvünknek e' haza határain belül mindenütt diplomatikai állását biztosítsa, hogy önkényes magyarázgatások által sem a' törvény tekintélye, sem pedig a' nemzeti nyelv méltósága annyi sérvet ne szenvedjen. — A' horvátországi bánnak örvendő levélünkre adott szép, 's hazafias indulat tanusító válasza kedves jelenet volt, 's kezeskedik a' felől, hogy a' derék hazafi polgártársainak szereteté

's bizalmát méltánylani tudja. — Kedvetlenül lepte meg a RR. Popovics Bazil munkácsi g. e. püspök ur ő nga levele, mellyben kérte a' megyét, hogy U. F. főszolgabíránkat a' személye ellen közgyűlés előtt máskor felhozandó alaptalan 's hivatalnoki hitelességgel össze nem férhető vád-előadásoktól tiltsa el! — E' nem gyöngéd hangulatu levél indokai nyári közgyűlésünk eseményeiben rejlének. Szóba jött akkoron, hogy némely megyénkbeli óhitű lelkészeknek a' növénydekek magyarosításában kitüntetett buzgalmát a' tisztelt főpásztor roszalja — irván azoknak, hogy van azon gyermekeknek saját anyanyelvök, az orosz nyelv; — e' tárgyban felszólalt az érintett fő-szabiró is, 's említe adatokat, mellyek szintén e' tárgyra vonatkoztak. De a' megye ezen alkalmilag 's nem a' szokásos hivatali alakban fölterjesztett jelentéseket hivatalosoknak nem tekintő, 's azért érdembeli határozatot nem is hozott, hanem mind a' 4 járásba küldöttséget rendelt ki, mellyek a' nemzeti nyelv- 's népnevelés jelen állását vizsgálják meg, 's a' felhozott körülményekre figyelemmel legyenek, annál kedvetlenebb volt a' RR. előtt, hogy ő nga a' szólásszabadság nagy sérelmével köztisztviselőt szólástól eltűntetni kívánván, feladásait alaptalanoknak, 's hivatalnoki hitelességgel össze nem férhetőknél állítá, kérte is nevezett főszabiró e' levelet önigazolása, 's a' nyári gyűlésben mondottaknak hiteles adatokkal bizonyítása végett magának kiadatni, kérése többek által pártoltatott, — mivel azonban püspök ő nga levelében kijelenté, hogy a' magyar nyelv terjedése általa soha nem akadályoztatott, — hogy a' nemzetiség szent ügye ellenhatások által ne szenvedjen, 's némely hazafias buzgóságu lelkészek anyagi szerencsége ne veszélyeztessék, tisztelt elnökünk előterjesztésére — megírati határozatott a' tisztelt püspöknek: hogy miután a' nyári közgyűlésben e' tárgyban felszólalt egyedek előadásait a' megye hivatalosaknak nem tekintő, — ezen levelét helyhatósági jogainkat érzékenyen sértőnek tekinti, 's miután nevezett főszabiránk hitelessége hivatali pályáján állandóul mutatott tisztaságánál fogva kétségbe soha nem hozatott, — minden a' közgyűlésen felhozott 's a' törvényes rendbe ütköző nyilatkozásra való figyelmeztetés pedig egyedül a' megyét illethetné, tisztelt püspök ur ő nga kívánságát helyén levőnek nem ismérheti el, örvend azonban ő nga azon nyilatkozatának, hogy a' nemzeti nyelv terjesztését előmozdítani ügyekszik, 's e' hazabani fényes polgári állásától azt továbbra is teljes bizodalommal reményli. — Országgyűlési utasításokat készítő választmányunk e' gyűlés alatt összeült, 's az eddigi anyautasításokat tárgyalván, bennök sok korszerű módosítást tett, — midőn azok egészen elvégezve, 's közgyűlésileg helybenhagyva leendnek, tartalmukat közlendem. — Megyénk jövő közgyűlései febr. 21., maj. 5., sept. 4. 's nov. 27-ik napjain fognak tartatni. — Az ujonnan felállított takarékmagtárba, mellyet köznépnök oly hálás érzéssel fogadott, a' minden pengő forintnyi adó után kivetett öt itczényi életet, kezdik behordozni; ez üdvös intézet inséggel küzdő hegyközi népünkre nézve a' legjótékonyabb hatásu leend. — A' hus ára 8 krban megmaradt.

Varasdi közgyűlés. — Varasdmegye közgyűlését nov. 7-én nyitá meg a' köztisztviselőben álló főispánhelyettes Erdődy János gr. A' gyűlés csendes 's az egész országra kölcsönös engesztelődést 's egymás iránt barátságos hajlamot árasztó szellemű volt; az augusztusi gyűlés által eltűrlött credentialisok nem csodíténe be veres siphásokat, 's az erkölcsi erő fényes diadalt ülle a' nyers indulatokon. A' bániiktatás ünnepejére küldött követek Svagell alispán és Orsich gr. főszabiró beadák jelentéseiket, 's azon kelemetlen körülményről értesíték küldőiket, miszerint azon kívánság teljesítése, hogy a' báni hivatalhoz régi szokás szerint a' katonai főparancsnokság csatoltassék, más alkalomra halasztatott: mivel pedig a' báni méltóság sarkjogaihoz a' határvidékek fölötti felügyelés is tartozik, ő fels. alázatosan megkéretni rendeltetett, hogy mostani bán ő excját ezen elődei által viselt főkormányal feldiszesíteni kegyeskedjék. — A' báni iktatás költségeinek aránylagos részét Varasdmegye örömet viselendi, de a' veres siphás sorog és szerezsának fogadtatási költségeihez járulni semmi kedve. Fájdalommal értesültek ezután a' RR. arról, hogy több megyei hatóság Varasd latin szerkezetű leveleit visszaküldé, hogy e' szerint az 1840: 6. törvény értelme tágabba erőszakoltatik, mint az akár az országgyűlési tanácskozásokból, akár a' törvény szavaiból magyarázható; ez okból a' levelek vissza-

küldetése sé relmek közé jegyezettett föl, 's elhatározatott, hogy a' sürgetős magányügyekbeni levelezés a' nm. m. kir. h. tanács utján eszközöltessék. — Szerémmege körlevele, mellyben az illyrismustól iszonyodó lelkületét tartja fel, nagy tetszéssel fogadtatott 's rövid vitakozás után közakarutalag elhatározatott, hogy Varasd RRei a' törvénytelen illyr nevezetet használni nem akarják, az illyrismus tulheveségét kárhözhatják és Szerém kölcsönös barátságára intő határozatát magukévá teszik, 's e' végzésükről az országn minden megyéit értesítendik. Ez eszéllyel páros hazafiságból eredt határozat becsét emeli még azon részvét kitűntetése, mellyel Torontálnak a' Károlyváros által történt megbántatása fogadtatott, 's mellynek következtében ő fels. megkéretni határozatott, hogy a' törvénytörő városi tanácsot a' diplomatikai magyar nyelven irt levelek elfogadására szorítani méltóztassék. Nem kell ennél szebb tanúság arra, hogy horvát testvérink kölcsönös kimelés mellett minduntalan szívesen ohajtnak a' magyar törvények alatt a' magyarokkal testvéreleg élni, 's ha néha ittott ingerültség támad, nem szükség a' 8 százados köteleket azonnal megszággatni. A' gyűlés nevezetes tárgya még a' jövő tavaszra ígért tisztujtás iránt tett előintézkedések, miknek lényeges pontja azon határozat, miszerint minden felhatalmazó levél erőnlkülínek nyilatkozatván, csupán a' személyesen megjelölő kebelbeli nemesek birandnak szavazásjoggal. — Végre Krapina mezőváros tisztujtásakor kihágások történtvén, ezek vizsgáltatására nyomozó választmány rendeltetett. Történt egy szomszéd megyei főnök ellen is indítvány, ez azonban a' dolog még vizsgálat alatt levén, nem pártoltatott.

A' „Pesther Tageblatt“ jelenti, hogy a' bácsi ág. v. esperesség köszönő felirást intézett Széchenyi István grófhhoz nov. 27-én tartott beszédeért. Ha ez való, nem tekinthetjük azt másnak, mint a' p. hirlapi nyugtalanságok gyümölcsének. Minden emberbernek, de különösen testületnek tanácsos lett volna bevárni a' beszéd nyomtatásbani megjelentését, 's annak tartalmáról hitelesen értesülni, 's ne gyanúsítgatásra építeni cselekvését; mert ha valaki méltánylást 's kiméltést ajánl az idegen ajkuak iránt, abból még nem következik, hogy a' tulhevesek tetteit pártolja.

Ausztria.

[Dunaszabályozás. Éjszakamerikával kereskedési szerződés.] Az augsb. allg. Ztung Bécsből ezt írja: „Meghatván kormányunkat a' Duna fontossága nemcsak Ausztriára, hanem Európa egész szárazföldre nézve, 's meghatván egyszersmind ezen folyamának a' végre elkerülhetlen szabályoztatása, hogy általa nyugati Európa Levanteal összekötthessék 's Bécs a' kereskedés főrakpiacává váljék, kormányunk a' szükséges szabályoztatást czélba vevé. A' vállalat czélja: Ausztriát kereskedési statussá, Bécsét pedig Középeurópa főkereskedő városává tenni. Minthogy Duna a' legnagyobb folyamok egyike, a' kormány szándékának létesítése tetemes költséggel járand, 's csak ugy vezetend czélhoz, ha azon rendszer által intéztetik el, melly a' statusvasutakra alkalmaztaték; csak oly különös biztonság, millyen a' vasutak ügyében rendelteték, létesítendheti a' nagyszerű vállalatot. Az ausztriai kormány 's éjszakamerikai statusok közt kereskedési szerződés van készülőben. Az alkudozások Metternich hg és Jenifer éjszakamerikai követ közt már annyira mentek, hogy a' szerződés a' befejezés végéhez már közel jár.

A' lombard-venezzei vasutársaság mult dec. 22. kelt legf. határozat által nagy jótétben részesült. Mi nem vitatjuk: mennyiben jótét az, mennyiben nem, de a' bécsi levelező rendkívüli nagynak hirdeti azt. A' társaság ugyanis arról biztosittatik, miszerint ha a' vállalatot bevégezni nem birandja, annak folytatását a' status saját számára elvállaladja. Ha a' pálya Velenczétől Milanoig elkészült, a' társaságnak két évig joga leend az általa épített pályarész minden járulékiával a' statusnak általadhatni, melly őt 4 pctes statuskötelezvény nyel elégitendi ki. A' kormány a' társasági igazgatóság mindkét osztályához egy ellenőrt 's egy műtanilag képezett férfit rendelend, melly utóbbi arra ügyelend, hogy a' pálya statusvasutakként épüljön. A' társasági építés évekre osztandó 's a' kiszabott időben végeztetendő. Ezen legfelsőbb határozat már nyomtatva a' börtzén koring. —

Spanyolország.

(Szigoru büntető ítélet Barcelona ellen. Elegy.) Barcelonai telegrafi sürgönyök szerint, az ottani erő-

ségek fölépítésén mindennap 2 ezer ember dolgozik. Van Halen 3 millió franknyi hadisarcot vetett a' városra, mellyet 8 nap alatt kelle a' polgárságnak lefizetni, az ujonczokat pedig egyszerre 3 évre tartozik kiállítani a' hatóság. Sőt még azt is rebesgetik, hogy tudományos egyetemétől is megosztandja Barcelonát a' kormány. Espartero még folyvást Sarriában tartózkodik. Azon 400 zendülő közül, kik elfogattak, eddig csak 14 bűnöst lövetett agyon a' katonai törvényszék, 's ezeket 85 vádlott közül sorshuzással szemelte ki. A' házmoztatások sok kicsapongásra szolgáltatnak alkalmat, különösen a' pinczékben oly sok fürkészni való volt, hogy a' katonaság nagyobb része ittasan tántorgott szerte az utczákon. — Espartero dec. vége felé szándékozik Madridba visszautazni. — A' fővárosban ministerség-változást rebesgetnek, mivel a' mostani ministerek nem egyeznek meg Esparteroval a' sajtó korlátoztatása ügyében. — Szinto hire jár, hogy Espartero, a' fölzigatott kedélyek megnyugtására, Cataloniában közböcsánatot hirdetend, 's Van Halent és Zurbanot vissza fogja hivatni. — A' perpignani spanyol consul parancsot kapott, hogy ezentul még asszonyoknak se adjon utlevelet Spanyolországba visszatérésére. —

Anglia.

(A' közbátorság szomorú helyzete Irlandban. Elegy.) London, dec. 18-kán: „A' Times hosszu cikket közöl, mellyben igen fekete színekkel füstí az irlandi közbátorságot; az ugynevezett fehérék minduntalan véres erőszakot követelnek el a' földesurak ellen, mit leginkább a' mostani fonák bérrendszernek kell tulajdonítani. A' földesur ugyanis nagyobb részekben adja ki jószágát, 's e' nagy bérlők viszt számtalan apró darabban mások közt osztják ki azokat; ha azután a' nagy bérlő nem tud fizetni, akkor nemcsak ő vesztí el a' bérföldet, hanem vele együtt a' számtalan szegény bérlő is elűzetik, kik e' bukást nem okozták. Innen származik aztán elkeseredésük a' földesurak ellen, kikkel semmi közelebb viszonyban nem állanak. — Az utóbbi parlamenti választásokban 22 ezer pgő frtot kelle fizetni a' diadalmas választottnak, azon ételek- és italokért, miket az az alkotványos jogot gyakorló „szabad választottak“ Anglia dicsőségére elfogyasztottak. — A' kormány számos előléptéssel szándékozik megörvendeztetni a' khinai hadsereget. — Peel és Stanley meghasonlottak, mi hihetőleg az utóbbinak lemondását fogja maga után vonni. — A' jövedelemadóbul évenként csak mintegy 3 millió font sterlinget fog a' kormány kapni. — Az angol hajók összes becse 8 hónap előtt 28 millió font sterlingre rugott, jelenleg pedig csak 11 millióra teszszik azt, mivel a' kereskedés oly pangásban van, hogy valamennyi kikötő el van lepetve fuvart kereső és nem lelő szállítóhajókkal. Egyébiránt e' becshanyatlást még a' gözösek rendkívüli szaporodásának is tulajdoníthatni, mert ezek gyorsabban járván sokkal többször fordulhatnak meg az illető állomások között. — Egész Angliában jelenleg mintegy 400 ezer földművelő van munka nélkül, kik jobbadán koldulással kénytelenek nyomoru életüket tengetni“ —

Franciaország.

(A' követkamrai ülések trónbeszéddel fognak megnyitani. Elegy.) Paris, dec. 21-kén: „Hosszas tanácskozás után végre csakugyan elhatározá a' kormány, hogy a' követkamrát jan. 6-kán trónbeszéddel fogja a' király megnyitni. Az ellenzék tehát azonnal megküzdhet majd az october 29-iki ministerséggel. — Tegnap már 140 követ volt jelen Párisban, kik előleges tanácskozási gyűléseket tartottak, mikből látszik kiviláglani, hogy a' ministerség barátinak száma meglehetősen csökkent. — A' paris-belgiumi vasut építési részvényes társaság vállalta magát, melly francia, angol és belga nagykereskedőkbul állott össze. — Algiri magánylevelek szerint Abdelkader megunt a' háboruskodást, és francia parancsnokságot kért Bugeaudtól, mit azonban ez kereken megtagadott, 's csak azt üzené meg az emirnek, hogy csupán nyugpénzre számíthat Franciaország részéről, ha békés elvonultságban kívánja hátralevő napjait leélni. —

Törökország.

(A' francia politika Szerbiára nézve változott. Libanon számára egy drúz 's egy maronita főnök határozva.) A' szerb eseményekre nézve az orosz kormány az előbbi állapotot visszaállítani kívánván, a' megrémült porta a' többi képviselőséghez fordult, mi-

re Stratford Canning és Bourqueney kedvére válaszoltak. A két német hatalom szinte a mostani állapot megtartását ohajlja. Butenieff erre nem hallgatott, hanem további lépésit Lieven b. megérkezésétől függeszté föl, s ámbár ő még nem nyilatkozék, a dolog állása mégis rögtön megváltozott. Mert Bourqueney olly utasítást kapott Párisból, hogy az orosz követhoz csatlakozván, a megbukott szerb kormány visszaállítását sürgesse. A francia követ nem annyira utasítása tartalmán, mint inkább azon ütközött meg, hogy általa csak a kevély Butenieff büszkeségét növelendi, ki Franciaországnak, sőt bármely hatalomnak sem akar befolyást engedni a dunai tartományokra s a többi követ nyilatkozatát semmibe sem szokta venni. Hogy tehát az orosz büszkeség fölebb ne emeltesék, Bourqueney más formát adva a' dolognak, ugy nyilatkozék, miszerint Franciaországnak az orosz felügyelési jog ellen a' dunai tartományokra nézve, semmi ellenvetése nincs, következésképp a' megbukott fejedelem visszahelyeztetését sem ellenzendi. — Dec. 6kán Szarim efendi körlevelet bocsátott a' nagyhatalmak képviselőjéhez, melyben arról értesíti őket, hogy a' szultán a' hatalmak kívánsága szerint a' Libanon s Antilibanon igazgatását próbául egy maronita s egy drúz kaimakamra bizta. A követek még nem nyilatkoztak, hanem alkalmasint meg lesznek elégedve; ámbár a' kaimakamokat a' szaidahi pasa nevezendi ki, s az ő felügyelése alatt leendnek, miben a' drúzok s maroniták aligha fognak megegyezni, valamint a' Sachab család kizárásában a' főnöki hivataltól sem nyugvandnak meg.

Külföldi elegyhir.

Nándorfejérvár. Azon hirt, miszerint az angol s francia consulok hivatalait folytatni kezdék, egy újabb tudósítás akképp világosítja fel, hogy ők a' török pasát és Sándor hget koránsem azért látogatták meg, mintha a' lázadást az illető két hatalom

helyeselné, hanem csupán némelly sérelmeik orvosoltatása végett keresték meg Kiamil pasát, ki őket aztán Karagyorgyevics Sándorhoz utasítá. Sándor hg. azzal menté magát, hogy ő a' sérelmekről, névszerint egy consulsághoz tartozó s a' zavargásban részes ember befogatásáról mitsem tud. — Volt tanácsnok Ilia Popovics Zimonyban meghalálozott. Hogy Szerbia sorsa a' nagyhatalmak elhatározása alá terjeszteték, az a' mostani szerb főnököt szinte kétségbe ejté s igen feszült kandsággal néznek Sándor hg. jövődjé felé.

Konstantinápoly. A' török-perzsa ügy márkiegyenlítés pontján áll, mit leginkább az angol és orosz közbenjárásnak köszönhetni. A' porta biztosai Erzerumba indultak, hol a' perzsa sah meghatalmazottjaival jövendnek össze. Angol és orosz megbízottak a' határszélekre siettek, hol a' perzsa és török katonaság visszavonulását szemmel tartandják.

Lisabon. A' legközelebbi municipális választásoknál, miként minap a' 20 cortes választásánál, a' kormány tetemesen győzött; az ellenzék, mely az egyesült septembristák, miguelisták és elpártolt cartistákból áll, egy kijelöltet sem választathatott meg, mi a' kormányhozi közragaszkodásnak csalhatlan tanujele. A' római sz. székkeli egyezkedés végéhez közelit. Capaccini pápai követ elfogadá a' patriarcha levelet, melyben a' nélkül, hogy a' lusitaniai egyház jogaiól valamit engedne, a' pápa fensőbbiségét megisméri. — Madeira szigeten nagy árviz pusztított: Fayal kerületet, melytől Palmella hg. örököse nevével vevé, s melynek szép kertjei paradicsomot képeztek, iszapözönü pusztasággá változtatták a' hegyekről rohanó hullámok. —

Róma. Mult dec. 17én váratlanul érkezett ide Leuchtenberg hg. nejével Mária orosz nagyhgnövel, mintegy 54 személy kíséretében, s az orosz követség palotájában szálltak meg.

Szicília. M. é. nov. 27ki éjszakán szörnyü moraj hallék Etna belsejéből s azon napon a' források kiapadása csalhatlan előzvénye volt a' vulkán kitörésének, mi olly nagy mérlékben következett be, hogy 1832. évtől ez első kitörés volt, melyet Palermóban, mintegy 20 német mföldnyire nagyobb részint jól láthatlak. A' kitörés bővebb leírása később érkezik meg.

Chiliben. A' politikai lapoknak megtiltatott politikáruul irni.

Braziliában angol kereskedési cikkekke 1844 novemberig nem fog magasb beviteli vám szabtatni, mivel a' két hatalom közti szerződés meghoszsabbtattott.

Barcelona. Van Halen helyébe Seoane nevezeték ki cataloniai főkapitányá, s helyébe, a' madridi főkapitányságra Ferraz köztiszteletü táborfő lépett. E' változtatások közelitést gyanittatnak Spanyolország és a' francia kormány között.

London. A' barcelonai zendülés miatt olly hevesül nyilatkoznak az itteni lapok Franciaország ellen, hogy háboru származhatnék ez ingerültségből, ha napjainkban álgjuk helyett toll nem uralkodnék. —

Paris. Thiers nagyon izgat a' követek közt. Lamartine csak uj év után érkezett Parisba. Odilon-Barrot pártja igen megritkult. — A' moszka követ folytonos kámpolása daczára is szabadon gyakorolhatják a' nemzeti nyelvü istentiszteletet a' lengyelek. —

Athen. Görögország pénzvizonyai jelenleg olly zavart állapotban vannak, hogy a' katonák és tisztviselők már 3 hónap óta nem kapják ki rendes fizetésüket az országos hitel pedig olly ingatag lábón áll, hogy kölcsön által csak igen nyomasztó föltételek mellett segíthetne magán a' kormány. — A' francia hajóhadosztály már elhagyá az atheni kikötöt. —

É R T E S I T Ő.

Hiradás.

Az egyházi birtokalaphoz tartozó tek. nagy-kövéresi kir. urodalom részéről jövö 1843d. évi január 16d. szokott délelőtti órákban Nagy-Kövéresen a' tisztartói iróteremben tartandó közönséges árverés útján, az alább megnevezett urodalmi haszonvételek, a' felsőbbseg jóváhagyásának fentartásával, három egymás után folyó, az 1842d. évi febr. 1sején kezdetüket veendő évre ujonnan haszonbérbe kiadatni fognak; ugymint:

1) urodalmi majorsági földek.

	Hold.	Az árend. végz. s kezd. veszi.
Nagy Kövéresen A. alatti föld mint legelő	46 ^{400/}	1843diki jauuár 31kén.
Hittváson, felső Uiberland m. legelő	96 ^{800/}	— martius —
— Prunyi Murguluj —	200)	— február 28kán
Rakoviczán felső Uiberland —	300)	— januárius 31én.
Kepetten felső — m. szántófld	218 ^{707/}	— februárius 28án.
— — — legelő	356 ^{1533/}	— martius 31kén.
Bakóváron nagy Uiberland —	448 ^{1439/}	—
Niczfalván felső Uiberland —	125 ^{270/}	—
— alsó —	180)	1843dik aprilis 30dikán.
— Téglavető hely —	4)	—
— Malomföld —	4)	—
Vermesen A. alatti majors. fld —	1015	— febr. 284kán.
— B. — — —	224 ^{120/}	— — —
— — — szántófld	266 ^{400/}	— január 31kén.
— — Vintshorai major. fld leg.	463	— február 28kán.
Izgáron majors. fld szántás alá	27 ^{1/4}	— — —
— malom földek mint kaszáló	8	1842diki october 31kén.
Jerszegen alsó Uiberland m. szántófld	23	1843diki február 28kán.
Zsidovinyon nagyobb majors. fld m. leg.	727 ^{1465/}	— — —

2) Kivágási földek (Ausschnitte).

Kövéresen 555^{240/} hold, Török-Szakoson 317^{07/} hold, Dragsinán 253^{1290/} hold, Rakoviczán 48 hold. Dragojesten 44^{1220/} hold, és Vukován 335^{1900/} hold.

3) Szerződési házhelyek.

Vukován az ispányi házhely, és más 5 Contractualis házhelyek, Vermesen a' magazinum helye, Izgáron az Ispánhely, Zsidovinyon az ispányi hely és Szirbován 1 Contractualis házhely.

4) Halászat és piócazfogás joga

Dragsinai, szirbovai, hittvási, rakoviczai, fikatári, duboszi és jerszegi határokbán való halászat, és az uradalom keblében találtató tavakban való piócazfogás joga.

Melly közönséges árveréshez a' bérleni kívánók, szokott bánatpénzzel el látva megjelenni hivatalosak, Költ NKövéresen nov. 29. 1842. A' kir. örökálapítványi tek. nagykövéresi urod. tisztart. hiv. által. Major Ján. tisztartó. 3—3).

Szab. kir. **Pest** városa résziről ezennel közhírré tétetik; hogy miután felsőbb rendeletek következtében az eddig haszonbérbe adva volt serfözési jog helyébe 1843d. évi october 1jtől kezdve a' sernek, élesztőnek és élesztő-szinnek bizonyos meghatározott díj (Accise) fizetése mellett korlátlan behozatala lépend, a' **behozattól járó díjnak beszedése 6 egymásután következő évre az az 1843. évi octob. 1től 1849dik septemb utóljái g' a' legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.** A' kibérleni szándékozók tehát jövö 1843madik majus 23d. az ideiglenes városbáznál, a' sz. Ferencz szerzetesek kolostorának átellenében, tanács előtt tartandó árverésre való megjelenésre 2,000 ez. ftnyi bánatpénzzel olly módon hivatnak meg; hogy a' vállalkozó a' fél évi bér fizetés erejéig biztosítékot vagy kész pénzben, vagy egyéb megkivántatóképen betáblázandó kezeség levélben benyújtani köteles leszen. A' haszonbérli föltételek előlegesen naponkint a' hivatalos órákban a' város számvevői és pénztári hivatalánál megszemlélhetők. Pesten 1842dik évi december 10kén. 3—3.

UJ DIVATLAP.

a' két magyar haza lelkesb hölgyei s fiaihoz.

Pesti könyvtáros E m i c h Gusztáv ur által kiadandó **HONDERÜ** és **PESTI SALON** címü fő és melléklap szerkesztését magamra vállalván, tisztelettel hívom meg hazám lelkesb hölgyeit és fiait annak buzgó pártolására. Ha a' megneveztem kiadó urnak ezen első nevezetesh szépirodalmi kísérlete akképp fogna sikerülni, miként a' tisztelt ur bennem helyzett teljes bizodalmának megfelelni én magam igyekezendem, akkor szép és nemes czélja — egy műveltebb közönség kivánatának lehetőleg megfelelni törekvő divatlap által kivált felsőbb köreink magyartására lényegesbben hatni — elvéte ugy hiszem nem leend. De ez csak ugy történhetik, ha viszont a' tisztelt közönség lelkes pártfogásában helyzett erős hitünk meg nem csal.

Fog pedig megjelenni mint a' **HONDERÜ** ugy a' **PESTI SALON** is minden szombaton. Kétívnel kevesebbet nem, de többet gyakran fogunk adni a' legfinomabb papíron és a' legnagyobb nyolczadrében. Megjelenik az első szám uj év első szombatján azaz január 7dik napján czimkép, vignettek és divatképekkel ellátva. Feldiesérni lapunkat nem fogom, hadd ajánlja önmagát. Annýt szerénytelenség nélkül mondhatok, hogy valamint a' kiadó semmit nem kimélt lapunk külsőjét tehetővé tenni, ugy másfelől a' szerkesztő is minden erejéből azon lesz, hogy annak benső érdekét szereznü s azt is fentartani képes legyen. Melly alkalommal egyjártást hazánk írói koszeruját is tisztelettel fölszólitani szerencsem van, miszerint becses dolgozataikkal lapunkhoz járulni sziveskedjenek. Az előfizetéseket jó eleve és czimirási pontossággal megtétetni kérjük, mert a' nyomtatandó példányok száma a' hétszázat alig leendvén meghaladó, később aztán teljes számu példányokkal udvarolni nem foghatunk. Ára e' kettős divatlapnak ezüstpénzben félévre: helyben 6f., boritékkal 6 for. 48 kr. postán boritékkal 7 fr. Helybeliek évnegyedenként is válthatnak példányokat. Előfizethetni minden kir. postahivat. a' két hazában. Bécsbe és a' külföldre csupán a' bécsi fő posta hivat. a' Völzeilban. Budapestben kiadó Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében az uri és kigyó utczák szögletén és a' ns casinóban annak érdemes könyvtárnoka t. cz. A n t a l Mihály urnál. A' szerkesztői hivatal pedig van a' furdóutczának jözsef- és upiacz között végén az órához czimzett 166 sz. gr. Andrásy háznál, 3dik grádiés 1so emelet.

Petrichevich **Horváth Lázár**, a' „Honderü és Pesti Salon“ szerkesztője. 4—8